

Saksbeh.: Gyda Grendstad
Telefon:
Vår ref.: 2010/016961
Deres ref.:

Dato: 12.04.2010

Prosjekt 10 **Nasjonal transportplan 2014 - 2023 - Byområdene Mandat**

1. Formål og oppdrag

Prosjektet skal være grunnlag for arbeidet i planfasen og Samferdselsdepartementets arbeid med Retningslinje 2. Prosjektet skal oppsummere relevante KVVU-er for økt kunnskap om effektiv virkemiddelbruk i byene. Samspill mellom arealbruk, transportomfang og transportpolitiske virkemidler drøftes. Perspektivet er ca 20- 30 år fram i tid. Mange KVVUer ser kun 20 år fram i tid.

Arbeidet deles i to faser:

Fase 1:

1. Oppsummering av gjennomførte by KVVU-er.

Alle KVVU-er i byområder betraktes i utgangspunktet som relevante inklusive KVVU-er for godsterminaler. Alle KVVU-er som er klar for oversending til Samferdselsdepartementet innen rimelig tid i forhold til de frister som er satt for rapportering fra gruppa, skal gjennomgås. KVVU-er i by som i realiteten er en streknings-KVVU, vil bli mer summarisk behandlet (se vedlegg som viser hvilke som i ht framdriften pr dag kan studeres).

Informasjon om framdriftsplaner og status for den enkelte KVVU innhentes fra transportetatene og i kontakt med byområdene hvis nødvendig.

Prosjektet skal vurdere om tiltakene/virkemidlene som vurderes i KVVU-ene er tilstrekkelig til å løse de trafikale, miljømessige og sikkerhetsmessige utfordringene. Denne vurderingen skal gjøres i forhold til de gjeldende mål for transportpolitikken slik de er trukket opp NTP samt andre sentrale nyere stortingsdokument, Denne vurderingen kan

avdekke behov for supplerende analyser som grunnlag for å foreslå transportrelaterte bystrategier. Dette vil være analyser som gruppen gjør og ikke det enkelte byområdet. .

Det vurderes i hvilken grad byområdenes deltagelse i prosjektet "Framtidens byer" og den statlige belønningsordningen har påvirket lokale myndigheters innspill til prioriteringer i høringsuttalelsen til KVVU-er. Både Framtidens byer og belønningsordningen har redusert bilbruk/ reduserte klimagassutslipp som overordnet mål, og dette betyr at det er spesielt prioritering av slike hensyn som skal undersøkes.

Utredningsgruppen vil vurdere dette ved å se på i hvilken grad kommunene i sine høringsuttalelser til KVVU-er viser at de støtter målene i Framtidens byer og belønningsordningen.

Vurderingen av KVVU-er som gruppen skal gjennomgå vil ha flere vinklinger:

- KVVU som grunnlag for å beslutte bypakker iht nasjonale mål i NTP 2010-2019
- Viser KVVU-ene generelle utviklingstrekk, utfordringer som bør løftes fram?
- Være leseveiledning og grunnlag for andre grupper i form av en kort oppsummering på noen få sider pr KVVU om mål, konsepter, anbefaling, kommunens vurdering og KS1- konsulentens viktigste merknader
- Vi vil lage en mal for hvordan vi vil gjøre oppsummering. Denne sendes de andre gruppene til uttalelse før vi starter. Dette vil bli drøftet med KVVU-ansvarlig i VD og JBV. KVVU-ene vil bli lagt ut på nettsider som er tilgjengelig for alle.

Oppsummering av relevante KVVUer er også viktig grunnlag for stamnettsutredningene/ rutevise utredninger, nordområdeutredningen og effektive godsknutepunkter.

Frist for en høringsutgave av et første arbeidsdokument som viser resultater fra KVVU gjennomgangen settes til 3. mai. Endelig første utgave skal foreligge innen 4. juni 2010. En supplerende av dokumentet vil bli utarbeidet til 1. oktober (se for øvrig punkt 8) for å fange opp nye by KVVU-er som er kommet til..

Fase 2:

2. Drøfting av virkemiddelbruk

Prosjektet skal vurdere hvordan en samlet satsing på kollektivtransport, gange og sykkel, i kombinasjon med restriktive tiltak i biltrafikken, kan endre transportmiddelfordelingen. Det skal skisseres hvilke virkemidler som forventes å være mest effektive. I dette arbeidet bes etatene og Avinor særlig trekke på kunnskap opparbeidet i prosjektet "Framtidens byer" Prosjektet vil også bygge på erfaringer og resultater fra Klimakur prosjektet.

Under arbeidet med denne problemstillingen vil det være samarbeid med den tverretatlige prosjektgruppen for Klima og miljø og Transportanalysegruppa

I samråd med Transportanalysegruppen og Klima og miljøgruppen vil følgende opplegg for transportmodell beregninger bli fulgt:

1. Vi foreslår at det først gjøres uttak av datasett fra Klimakur beregningene for å se hvordan byene kan grupperes mht transportmiddelfordeling, størrelse m.m., for eksempel en storby, Oslo, deretter se om det er felles karakteristika for resultatdata for de tre neste i størrelse som skiller dem fra resten av de 13 som er med i Framtidens byer. Dette gjøres for referansebanen og for pakkescenariet 5a.

2. Hvis grupperingen viser seg meningsfull, vil vi gå videre med tilsvarende uttak for virkning av enkelttiltak som parkering, vegprising, kollektivsatsing hver for seg
3. Neste trinn vil være forsøk med beregning med gammel modell for mer skreddersydde pakker for 1, 4 eller 13 byer avhengig av hva vi finner ut ut først fase.

Prosjektgruppen ønsker å komme tilbake til programstyret med hva som gjøres utover dette i denne fasen ca 4.juni. Vi har behov for å skaffe oss en bedre oversikt over kunnskapsgrunnlag og ev. hull. Foreløpig forslag til involvering av byene leveres nå, endelig innen 3.mai.

2. Avgrensninger og produkt

Det skal leveres:

1. **En rapport** fra prosjektet med et oppsummerende kapittel som skal inngå i en samlet leveranse fra transportetatene og Avinor til Samferdselsdepartementet og Fiskeri- og kystdepartementet. Det oppsummerende kapitlet skal i utgangspunktet ikke overstige 5 sider inkludert sammenfattende konklusjoner. Konklusjonene må utformes slik at de gir veiledning til arbeidet i planfasen.
2. **Oppsummeringen av KVVU-er** skal være et **arbeidsdokument** som er noe lengre og kommer i tillegg, to versjoner, en 4.juni og en supplert versjon 1.oktober (på 10-20 sider)
3. **Analyser av mulighetsrom i byene basert på modellkjøringer, kort arbeidsdokument.**
4. **Grunnlaget for de 5 sidene** i pkt. 1 som skal leveres til hovedrapporten vil være et noe lengre arbeidsdokument som viser status og utfordringer i bytransporten samt peker på aktuelle virkemidler(i størst mulig grad med kostnader og virkninger), inkludert aktuelle samarbeidsmodeller). Evt.innspill fra byene beskrives.

Bygruppen har som utgangspunkt at arbeidsdokumentene skal legges ut på NTP-sidene. Arbeidsdokumentene kan være vedlegg til hovedrapporten eller selvstendige arbeidsdokumenter.

Involvering av Fylkeskommunene, de største byene og referansegruppen skal besørges underveis i arbeidet, og prosjektet skal involvere øvrige NTP-prosjekter underveis i arbeidet jf. punkt 4, 5 og 8.

Framtidens byer har en samling for areal-og transportdelen i juni/ august. Gruppen har drøftet med SD om denne samlingen kan brukes som et ledd i involveringen, i tillegg til NTP –sekretariatets kontaktforum. SD er positive til dette. Det vil bli arbeidet videre med dette.

Det er viktig å organisere arbeidet slik at dobbeltarbeid mellom byområdeutredningen, stamnettsutredningene, klima og miljø, kapasitetsutfordringer i Oslo og Akershus(SVVs rutevise utredninger, Avinors sektorplan) og de øvrige NTP-prosjektene unngås.

3. Organisering og sammensetning

Innenfor godkjent mandat og prosjektplan, har prosjektleder delegert myndighet. Programstyret/sekretariatet skal involveres i valg og dilemmaer som ikke fremsto klart da rammene for oppdraget ble avtalt.

Gyda Grendstad fra Statens vegvesen er prosjektleder for byområdene. Forventet ressursinnsats er om lag 2,5 månedsverk.

Prosjektets deltagere og forventet ressursinnsats:
 Bjørn Sandelien, Statens vegvesen 1,5 månedsverk
 Sabine Nicolaysen, Kystverket 1 månedsverk
 Cecilie Bjørlykke, Jernbaneverket 1 månedsverk
 SVV region øst - 1 ukeverk(ikke endelig avklart)
 SVV region sør - 1 ukeverk(ikke endelig avklart)

Vi vil få bistand fra fagfolk internt i VD mht KVU, bytransport og miljø.

Det er behov for en tverretattlig muligens ekstern utredning om potensial for overføring til miljøvennlig transport vha parkering. Dette er ikke endelig avklart.

SVV internt bør utrede grunnlag for plandelen mht kollektivtransport, universell utforming, sykling, gange, forventet virkning av forvaltningsreformen og trafikksikkerhet. Noe av dette vil være innspill til bygruppen. Etatenes stamnettsutredninger vil også danne grunnlag.

4. Samhandling med andre aktører

Å etablere bredt eierskap og felles forståelse for rammebetingelser, grunnlagsmateriale og faglige utfordringer samt å ha en mest mulig omforent oppfatning av trender og utviklingstrekk er en viktig del av utredningsfasen. Oppnåelse av nasjonale mål krever felles satsing fra alle aktører innenfor samferdselssektoren. Kontakt med fylkeskommunene, de største byene og referansegruppen er vesentlig for oppgaveløsningen i dette prosjektet. Mellom milepæl 2 og milepæl 4 må fylkeskommunene, de største byene og referansegruppen involveres. Dette administreres av NTP-sekretariatet, men med byområdegruppen som ansvarlig for det faglige innholdet i møtene.

Dette betyr at bygruppen skal gi innspill til møtene i kontaktforum og referansegruppen mht byrelaterte tema, og foreslå opplegg for involvering av byer og fylkeskommuner innen 3. mai.

5. Samhandling med øvrige NTP-prosjekter

Det vil være jevnlig kontakt mellom de tverretattlige prosjektene og programstyret/sekretariatet. I løpet av våren og høsten vil det bli invitert til 2 stormøter hvor alle deltagere møter hverandre. Det er vesentlig at hver av de tverretattlige prosjektlederne tar kontakt med sekretariatet for avklaringer underveis og ved behov. Prosjektlederne må også holde innbyrdes kontakt når oppgavene tilgrenser andre prosjekter. Det vises her til jevnlig prosjektledermøter som programstyret inviterer til.

Aktuelle tema for prosjektledermøter er status, koordinering, behov samt aktuelle leveranser.

5.1 Revisjon av målstrukturen

Målenes og indikatorenes egnethet for by bør vurderes og ev. suppleringer foreslås. Transportmiddelfordeling i de største byene er aktuell som tilleggsparemeter.

5.2 Klima og miljøgruppen

Det er behov for skreddersydde kjøring av tiltak i byene for å vurdere grundigere potensial for mer miljøvennlig transportmiddelfordeling enn det som har vært mulig i Klimakurarbeidet. Behov for bistand fra gruppen til å vurdere status og virkning på lokale miljøproblemer i disse kjøringene. Våre kjøringene kan være nyttig for miljøgruppen.

5.3 Transportanalysegruppa

Se over. Vi har behov for bistand fra gruppen se arbeidsbeskrivelsen under fase 2.. Dette må koordineres med andre gruppers behov.

5.4 Knutepunkter for person- og godstrafikk

Gjensidig behov for info om hva gruppene arbeider med

5.5 Regional utvikling

I den grad gruppen for regional utvikling ser på polysentrisitet som en strategi for regional utvikling, utvidelse av bo- og arbeidsmarkedet rundt de største byene kan det være sammenfallende med aktuelle tema for bygruppen.

5.6 Perspektivanalyse gruppa

Vi forutsetter at befolkningsvekst, flyttemønstre o.l som grunnlag for forventet transportbehov i byene beskrives.

5.7 Utredningen om langsiktige kapasitetsutfordringer i Oslo-området

Bygruppa må ha god kontakt med utredningsoppdraget om langsiktige kapasitetsutfordringer i Oslo-området som vil skje i et eget tverretattlig prosjekt. For mer om oppdraget vises til punkt 5.2.7 i retningslinje 1.

6. Budsjett og anskaffelser

Etaten/Selskapet som har lederansvaret for prosjektet er ansvarlig for å håndtere anskaffelser og har hovedansvar for budsjettoppfølging. Det vises til samarbeidsavtalen for ytterligere utdyping.

Gruppen har drøftet med Oskar Kleven og Wenche Kirkeby behov for midler til modellkjøring og tverretattlige analyser:

1. Se beskrivelse av transportmodellberegninger under fase 2 punkt 1. Anslått kr 300.000
2. Se beskrivelse under fase 2 punkt 2 - kr 200.000
3. Se beskrivelse under fase 2 punkt 3 - kr 200.000
4. Ev. tilleggskjøring med forbedret regionale modeller til høsten for å kvalitetssikre resultatene - Kr.50.000

Sum kr 750.000

7. Teknisk gjennomgang

Programstyret tar sikte på å gjennomføre en såkalt teknisk gjennomgang av byområdeprosjektets mål og arbeidsopplegg i august. Dette som en støtte og kvalitetssikring av arbeidsopplegget.

8. Framdriftsplan og milepæler

Prosjektgruppa for byområdene vil legge følgende framdrift til grunn for arbeidet:

- 6. april – oversending av endelig forslag til mandat for utredningsarbeidet
- 3. mai – leveranse av prosjektplan til NTP-sekretariatet
- **3. mai – høringsutgave av arbeidsdokumentet som viser resultater fra gjennomgangen av tilgjengelige by KVUer**
- 3. mai – forslag til involvering av byområder sendes NTP-sekretariatet
- 4. juni – notat til Programstyret om behov for transportmodellberegninger ut over de som er beskrevet i mandatforslaget
- **4. juni – endelig arbeidsdokument som viser resultater fra første KVU gjennomgang**
- 14. juni – prosjektgruppa deltar i stormøte for NTP-arbeidet
- 20. juni – et første utkast til grunnlag for 5 siders rapporten, som benyttes som grunnlag den planlagte tekniske gjennomgangen i august
- 21.-22. september – prosjektgruppa deltar i work-shop og stormøte
- **1. oktober – supplering av arbeidsdokumentet som viser resultater fra gjennomgangen av tilgjengelige by KVUer**
- 1. november – arbeidsdokument basert på egne transportmodellkjøringer som vurderer om mulighetsrommet for tiltak i byene er tilfredsstillende analysert i KVUene
- **19. november – leveranse av sluttrapport fra gruppa inklusive underliggende arbeidsdokument**

Hovedleveransene er vist med fete typer.

Denne framdriften vil være innenfor de rammer som er trukket opp for det samlede arbeid med NTP 2014-2023. Ut over de datoer som er fastlagt ovenfor vil prosjektgruppeleder delta i de møter som er planlagt i prosjektlederforum. Møter i prosjektgruppa vil bli fastsatt i tid i forhold til de planlagte leveranser.

9. Annen vesentlig informasjon

KLIF (2010): *Klimakur 2020. Tiltak og virkemidler for å nå norske klimamål mot 2020*. Foreløpig rapport. Klima- og forurensningsdirektoratet, NVE, Oljedirektoratet, SSB og Statens vegvesen, <http://www.klif.no/publikasjoner/2590/ta2590.pdf>

Avinor AS, Jernbaneverket, Kystverket, Statens vegvesen, Klima- og forurensningsdirektoratet, Sjøfartsdirektoratet (2010): *Klimakur 2020. Sektoranalyse transport. Tiltak og virkemidler for redusert utslipp av klimagasser fra transport*.

- Arbeidsnotat, Oslo 17. februar 2010.
http://www.klimakur.no/Documents/bakgrunnsdokumentasjon_transport.pdf
- Fiskeri- og kystdepartementet (2008): *Om lov om havner og farvann*. Ot.prp. nr. 75 (2007-2008), Oslo juni 2008 <http://www.regjeringen.no/nb/dep/fkd/dok/regpubl/otprp/2007-2008/otprp-nr-75-2007-2008-.html?id=519552>
- Miljøverndepartementet (2010): *Plansamarbeid om areal og transport i Oslo og Akershus – Utfordringsnotat til drøfting*. Høringsbrev vedlagt utfordringsnotat, Oslo 22. januar 2010
- Dølvik, Tor og Medalen, Tor (2009): *Samordnet areal og transportplanlegging i Oslo og Akershus. Analysegrunnlag for utfordringsnotat*. Agenda og Asplan Viak, 1. juli 2009
- Statens vegvesen (2009): *Konseptvalgutgreiing (KVU) for: Sotrasambandet. Tilleggsnotat. Vurdering av konsept F og konsept J*, 16. juni 2009
http://www.regjeringen.no/upload/SD/Vedlegg/KVU-rapporter/Tilleggsnotat_%20konsept.pdf
- Bekken, Jon_Terje og Osland Oddgeir (2004): *Organiseringen av transportpakker i by. Hypoteser om effekter på realiseringen av transportpolitiske målsettinger*. TØI rapport 744/2004, Oslo desember 2004
<http://www.toi.no/getfile.php/Publikasjoner/T%D8I%20rapporter/2004/744-2004/744-04.pdf>
- Minken, Harald, Larsen, Odd I et al (2009): *Konseptvalgutredninger og samfunnsøkonomiske analyser*. TØI rapport 1011/2009, Oslo mai 2009
<http://www.toi.no/getfile.php/Publikasjoner/T%D8I%20rapporter/2009/1011-2009/1011-rapport.pdf>
- Aas, Harald et al (2009): *Myter og fakta om kjøprising*. TØI rapport 1010/2009, Oslo mars 2009 <http://www.toi.no/getfile.php/Publikasjoner/T%D8I%20rapporter/2009/1010-2009/1010-2009-nett.pdf>
- Næss, Petter, Næss, Teresa, Strand, Arvid (2009): *The challenge of sustainable mobility in urban planning and development in Oslo Metropolitan Area*. TØI rapport 1024/2009, Oslo juli 2009
<http://www.toi.no/getfile.php/Publikasjoner/T%D8I%20rapporter/2009/1024-2009/1024-2009-nett.pdf>
- Norheim, Bård et al (2007): *Evaluering av belønningsordningen for bedre kollektivtransport og mindre bilbruk*. Rapport fra Norconsult og Urbanet Analyse, Oslo juni 2007
http://www.regjeringen.no/upload/SD/Vedlegg/Transport/evaluering_belonningsordning_jun07.pdf
- Urbanet Analyse (2010): *Kjøprising i Bergensområdet. Hovedresultater, konklusjoner og anbefalinger*. Hovedrapport i samarbeid med Norconsult AS på oppdrag fra Bergen kommune og Hordaland fylkeskommune, 23. desember 2009 korrigert 7. januar 2010.
<http://www.urbanet.no/aktuelt/utredning-om-kprising-i-bergensområdet>
<http://www.urbanet.no/publisering/klimakur.-tiltak-for-a-ke-kollektiv-og-sykkelandelen>

Nordheim, Bård og Kjørstad, Katrine (2009): *Klimakur. Tiltak for å øke kollektiv- og sykkelandelen*. Urbanet rapport 13/2009 <http://www.urbanet.no/publisering/klimakur.-tiltak-for-a-ke-kollektiv-og-sykkelandelen>

Statens vegvesen Vegdirektoratet: Nettside om kollektivtransport på veg og gate. Link til rapporten: *Kollektivtransport. Utfordringer, muligheter og løsninger for byområder* utarbeidet av Urbanet analyse i 2007.
<http://www.vegvesen.no/Fag/Fokusomrader/Miljovennlig+transport/Kollektivtransport>

Miljøverndepartementet: Nettside for prosjektet Framtidens byer,
<http://www.regjeringen.no/nb/sub/framtidsbyer/forside.html?id=551422>

Vedlegg:

Framdriftsplan pr. 6.april

KVU-oversikt pr 6.april

Konseptvalgutredninger og kvalitetssikringsrapporter

Statens vegvesen, Jernbaneverket (2010): *Konseptvalgutredning: Transportsystemet i Nedre Glommaregionen*. Rapport, 1. mars 2010 se høringsbrev, KVU og tre bilagsrapporter:
<http://www.vegvesen.no/Vegprosjekter/nedreglommaregionen/Nyhetsarkiv/125779.cms>

Statens vegvesen (2007): *Transportsystemet i Mjøsregionen. E6 Kolomoen-Lillehammer. Konseptvalgutredning*. Rapport Statens vegvesen Region øst, november 2007
<http://www.vegvesen.no/binary?id=6330>

Statens vegvesen (2007): *Transportsystemet i Gudbrandsdalen og Mjøsregionen. Overbygning. Konseptvalgutredning*, Statens vegvesen Region øst, november 2007
<http://www.vegvesen.no/binary?id=6335>

Statens vegvesen, Jernbaneverket (2007): *Konseptvalgutredning Oslopakke 3*. Oslo, 14. desember 2007, revidert versjon av 17. desember 2007
<http://www.vegvesen.no/binary?id=159397>

Statens vegvesen (2008): *Konseptvalgutgreiing (KVU) for: Sotrasambandet*. 26. august 2008 <http://www.sund.kommune.no/kunde/filer/Konseptvalgutgreiing.pdf>

Statens vegvesen (2008): *Vegsystemet på Sluppen. Konseptvalgutredning*. Rapport Statens vegvesen Region midt, Strategistaben, 30. juni 2008

Jernbaneverket, Statens vegvesen (2007): *KSI Arna – Bergen. Dobbeltspor Arna-Fløen (jernbane) og Arnatunnel (veg). Konseptvalgutredning*, Bergen, 9. november 2007
<http://www.vegvesen.no/binary?id=17332>

Jernbaneverket, Statens vegvesen (2007): *KSI Arna – Bergen. Dobbeltspor Arna-Fløen (jernbane) og Arnatunnel (veg). Konseptvalgutredning. VEDLEGG*, Bergen, 9. november 2007

Dovre International AS Transportøkonomisk institutt (2008): *Oslopakke 3. Kvalitetssikring av konseptvalg (KSI)*. Oppdragsgivere Samferdselsdepartementet og Finansdepartementet, Oslo, 27. juli 2008

<http://www.regjeringen.no/upload/SD/Vedlegg/KS-rapporter/Pakke%203%20trinn%202%20Rapport.pdf>

Advansia AS, Det Norske Veritas AS, Samfunns- og Næringslivsforskning AS (2008): *Kvalitetssikring av konseptvalg for transportsystemet i Gudbrandsdalen og Mjøsregionen*. Rapport til Finansdepartementet og Samferdselsdepartementet. Rapport nr: 2008-1900, revisjon 1.0, 5. desember 2008.

<http://www.regjeringen.no/upload/SD/Vedlegg/Veg%20og%20vegtrafikk/121208%20KS1%20E6%20Rapport%20Gudbrandsdalen.pdf>

Meland, Tormod et al (2008): *Kvalitetssikring av konseptvalg (KS1) av Vegsystemet på Sluppen*. Rapport til Finansdepartementet og Samferdselsdepartementet. Revisjon 1.0, 7. november 2008

Dovre International AS Transportøkonomisk institutt (2009): *Sotrasambandet. Kvalitetssikring av konseptvalg (KS1)*. Oppdragsgivere Samferdselsdepartementet og Finansdepartementet, Oslo, 12. januar 2009

http://www.regjeringen.no/upload/SD/Vedlegg/KS-rapporter/KS1_Sotrasambandet_Hovedrapport.pdf

Dovre International AS Transportøkonomisk institutt (2009): *Sotrasambandet. Kvalitetssikring av konseptvalg (KS1). Vedlegg til hovedrapport*. Oppdragsgivere Samferdselsdepartementet og Finansdepartementet, Oslo, 12. januar 2009

http://www.regjeringen.no/upload/SD/Vedlegg/KS-rapporter/KS1_Sotrasambandet_Vedlegg.pdf